

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI

VIII. Dizi – Sayı: 22

Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri
Tarih, Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu-III
Germiyanogulları Beyliği
Kütahya
8-10 Mayıs 2014

Yayına Hazırlayanlar
Prof. Dr. Mehmet ERSAN - Prof. Dr. Mehmet ŞEKER

ANKARA, 2017

GERMİYANOĞULLARI ile SAHİB ATAÖĞULLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER ÜZERİNE NOTLAR

MUSTAFA ALİCAN*

Giriş: Bey ve Beylik

Türklerin eski çağlarından itibaren kullana geldikleri bir unvan ya da tavsif ifadesi olan “bey” kelimesi, farklı bağlamlar içerisinde çeşitli anlamlara sahip olsa da, temelde güç veya iktidar diyebileceğimiz “eyleme kudreti” ile ilgilidir. Kelime, örneğin “evin reisi” anlamında kullanılmasından Hazar Devleti’nde olduğu gibi siyasi iktidarın ve hükümet icrasının zirve noktasında bulunan muktedir figüre işaret etmesine kadar uzanan geniş yelpaze içerisinde hep aynı anlama, “otorite”ye göndermede bulunur¹. Öte yandan, söz konusu kelimenin, en azından kavramsal düzeyde askerî bir anlama karşılık geldiğini de not etmek gerekir. Başka şekilde ifade etmek gerekirse, bir kavram olarak “Bey” kelimesi, Türk tarihinin ilk dönemlerinden itibaren askerî liderlik ile ilişkili bir biçimde ve özellikle Türk ortaçağında, “belirli özellikleri paylaşan bir grup, topluluk ya da cemaatin, damarlarında gezinmekte olan kan ve geleneksel meşruiyet anlatıları ile iktidar tevârüs eden doğgal lideri”ni tanımlamak için kullanılmıştır. Bu bakımdan, Türkiye Selçuklularının çözülüşünü takip eden süreçte Anadolu’da ortaya çıkan Türkmen beylikleri, genel anlamıyla askerî niteliklere sahip mikro iktidar birimleri olarak görülebilir. Kuşkusuz “bey” denilen liderin konumundan dolayı siyasi yapıları içerisinde nüve şeklinde bağımsızlık eğilimleri barındıran bu beylikler, tıpkı elektronların atom çekirdeğinin etrafında dönmesi gibi kendilerini bir arada tutan ve tabiiyet hukuku ile bağlı oldukları merkezî iktidarın çekim gücünü şu ya da bu nedenle yitirmesi ile birlikte tâbî-varlık olma zeminlerini yitiriyor, bu şekilde kendilerinde mevcut olan söz konusu bağımsızlık eğilimlerine teslim olabiliyorlardı. Nitekim Anadolu

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü. alicanmustafa@gmail.com

¹ Osman Karatay, *Bey İle Büyücü*, İstanbul 2006, s. 86.

Türkmen beyliklerinin bu türden bir sürecin sonunda ortaya çıktıkları genel kabul gören bir yaklaşımdır.

Anadolu'daki Türk beyliklerinin, son kertede, 1071 yılında meydana gelen Malazgirt Savaşı'ndan sonraki dönemde yoğunlaşan fetih süreci çerçevesinde yarımada'nın dört bir yanına dağılan Türkmen toplulukları tarafından kurulduğu noktasında herhangi bir kuşku yoktur. Fakat söz konusu beylikler arasında yapı olarak bir tür özdeşlik var mıdır? Örneğin, Selçuklu sonrası dönemde kurulan beylikleri meydana getiren unsurları belirli bir müşterek üzerinden tanımlamak mümkün müdür? Beyliklerin kurulma ve var olma süreçleri arasındaki benzerlikler ya da farklılıklar nelerdir? Bir başka söylemeyle, "aynı siyasî süreçlerden geçmiş beylikler" şeklinde nitelendirilebilecek blok bir "Beylikler" olgusu mevcut mudur? Bu şekilde sayıları daha da çoğaltılması mümkün olan sorulara verilebilecek cevapların, dönemin siyasal yapısını netleştirmek açısından bize güçlü bir anlam çerçevesi, siyasî tarihimizin bu dönemini daha sağlıklı bir biçimde çözümlayebileceğimiz bir manivela sunacağı aşîkârdır.

Selçuklu sonrası dönemde Anadolu'nun siyasî haritasını belirleyen beyliklerin temel siyasal ve sosyo-ekonomik yapıları arasında belirgin bir özdeşlik olduğu doğrudur. Fakat bu beyliklerin, özellikle ilk kurulma ve siyasallaşma süreçleri açısından bazı farklılıklara sahip oldukları hususu gözden kaçırılmamalıdır. Germiyanogulları gibi bazı beyliklerin doğrudan askeri ve belli ölçüde doğal süreçlere bağlı olarak Türk savaşçılarının belirleyici etkisi ile üç bölgelerinde ortaya çıkmalarına mukabil, örneğin Sahib Ataoğulları gibi bazıları Selçuklu siyasetinin akışı içerisinde oluşmuştur. Bazı beylikler topluluk ya da aşîret adları ile anılırken, bazıları ise liderlerinin karizmatik kişiliği etrafında biçimlenmiştir. Bazıları siyasî sınırları belirli bir alan içerisinde hayat bulup yine bu sınırlar içerisinde tarihten çekilirken, bazıları da sahip oldukları genişleme eğilimleri ile büyük devlet olma potansiyelini ellerinde tutmuştur. Bu çalışmada, işaret etmiş olduğumuz türden iki farklı beylik yapısının örneklerini teşkil eden Germiyanogulları ile Sahib Ataoğulları arasındaki ilişkileri inceleyecek, söz konusu ilişkilerin genel çerçevesinden hareketle, özellikle Batı Anadolu beyliklerinin siyasal konumlarına dâir çıkarımlarda bulunmaya çalışacağız.

Germiyanogulları-Sahib Ataoğulları İlişkileri

Germiyanogulları ile Sahib Ataoğulları arasındaki ilişkilerin henüz Germiyanogulları Beyliği'nin kurulmasından, bir başka ifadeyle, Germiyanlıların

siyasî bir irade olarak ortaya çıkmalarından önce başladığını biliyoruz. Buna göre, Germiyanogulları, tam olarak ne zaman geldiklerini bilmesek de, bir tahmine göre Moğol istilasının etkisiyle geldikleri² ve 1270'li yılların ilk yarısında artık yerleşmeye başladıkları Kütahya bölgesinde Sahib Ataoğulları ile karşılaşmış idiler. Taraflar arasında ilk ilişkilerin kurulduğu bu dönemde Sahib Ataoğullarının başında Nusretüddin Hasan ile Tâceddin Hüseyin vardı. Selçuklu veziri Sahib Ata'nın oğulları olan Hasan ve Hüseyin, Pervâne Muineddin'in güdümü altındaki Selçuklu merkezî hükümeti tarafından rivayete göre Sahib'in siyasî yandaşlığını edinmek amacıyla 1262 yılında Kütahya, Sandıklı, Beyşehir ve Akşehir'i içerisine alan Batı ücunun idaresi ile görevlendirilmiş, dört yıl sonra babalarının görevden alınmasından sonra azledilseler de, 1275 yılında hapsedildiği yerden kaçarak yanına gittiği İlhanlı hükümdarı tarafından bir kez daha vezirlik makamına getirilen babalarının yeni durumundan dolayı bu sefer de Denizli (Lâdik), Honaz ve Afyonkarahisar gibi yine Batı Anadolu'da bulunan üç şehirlerinin yönetimine getirilmişlerdi³. Dolayısıyla denilebilir ki, Germiyan aşireti Kütahya ve havalisine geldiğinde, belirli bir süreden beri Türkiye Selçuklularının Batı Anadolu uçlarında hâkimiyet süren Sahib Ataoğullarının kontrolü altında bulunan topraklara yerleşmişlerdi. Nitekim taraflar arasındaki ilk ilişkilerin de bu bağlam içerisinde kurulduğunu biliyoruz. Egemen konumdaki Sahib Ataoğulları, hâkimiyetleri altındaki coğrafyaya gelen ve daha önce Babaîler isyanı esnasında söz konusu isyanın bastırılmasına katkı sunan⁴, hatta bir rivayete göre söz konusu isyan sırasında gösterdikleri yararlılıktan dolayı Kütahya havalisine yerleştirilen⁵ Germiyanogullarına

² Salim Koca, "Anadolu Türk Beylikleri," *Türkler*, VI, ed. Hasan Celal Güzel-Kemal Çiçek-Salim Koca, Ankara 2002, s. 719.

³ İbn Bibi, *El-Evâmirü'l-Alâ'ye Fi'l-Umuri'l-Alâ'ye*, (Selçuk Nâme), II, haz. Mürsel Öztürk, Ankara 1996, s. 170 vd.; Kerimüddin Mahmud-i Aksarayî, *Müsâmeretü'l-Abbâr*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 2000, s. 56; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 2004, s. 551; Mustafa Çetin Varlık, "Anadolu Beylikleri," *Doğustan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, VIII, İlmi müşavir ve redaktör: Hakkı Dursun Yıldız, İstanbul 1992, s. 587-588; Erdoğan Merçil, *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*, Ankara 1991, s. 315; Koca, "Anadolu Türk Beylikleri," s. 717.

⁴ İbn Bibi, *Alâ'ye*, II, s. 50-51; Mustafa Çetin Varlık, "Germiyanogulları Beyliği," *Türkler*, VI, ed. Hasan Celal Güzel-Kemal Çiçek-Salim Koca, Ankara 2002, s. 774; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 1988, s. 39; Turan, *Türkiye*, s. 442; Coşkun Alptekin, "Türkiye Selçukluları," *Doğustan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, VIII, İlmi müşavir ve redaktör: Hakkı Dursun Yıldız, İstanbul 1992, s. 303; Ahmet Yaşar Ocak, *Babaîler İsyanı, Aleviliğin Tarihsel Altyapısı Yahut Anadolu'da İslâm-Türk Heterodoksizminin Teşekkülü*, İstanbul 2011, s. 130; Merçil, *Müslüman-Türk Devletleri*, s. 298; Koca, "Anadolu Türk Beylikleri," *â.g.e.*, s. 719.

⁵ Sencer Divitçioğlu, *Meta Tarih - Ege Beylikleri*, İstanbul 2008, s. 48.

mensup Türkler, doğal olarak kendi askerî amaçları çerçevesinde kullanma gayreti içerisine girmekten sakınmadılar. Selçuklu iktidarına yönelik bir darbe girişimi olan "Cimri Vakası" esnasında Germiyan aşiretine mensup askerlerin Sahib Ataoğullarının yanında mücadele etmemeleri bu çerçeveden değerlendirilebilir.

Vezir Sahib Ata'nın oğullarının idaresinde bulunan ve kuşkusuz sahip oldukları bütün gücü merkezî hükümetin varlığına borçlu olan Sahib Ataoğulları, müesseses nizamı hedef alan bütün saldırı girişimlerine karşı hassas idiler. Örneğin, Selçuklu karşıtı faaliyetler içerisindeki Karamanoğullarına karşı Sahib Ata'nın oğullarının Karaman bölgesinde mücadele ettiklerini biliyoruz⁶. Siyasî iktidar perspektifi açısından bakıldığında, esasında varoluşları ile ilgili bir kaygının yansımaları olan bu durum, onların siyasî ve askerî refleksleri üzerinde de belirleyici bir ağırlığa sahipti. Nitekim Germiyan oğullarının, 1277 yılında Selçuklu tahtının ele geçirilmesi ve sabık sultan II. İzzeddin Keykavus'un oğlu olduğu iddia edilen Alâeddin Siyavuş isimli bir şehzadenin tahta çıkarılması amacıyla Karamanoğlu Mehmed Bey'in öncülüğünde gerçekleşen Cimri vakası⁷ esnasında merkezî hükümete bağlı askerî güçlerle birlikte hareket etmiş olmalarını, bu dönemde Batı Anadolu'da Sahib Ataoğulları tarafından temsil edilmekte olan söz konusu siyasî ve askerî reflekslerin bir yansıması olarak görmek gerekir. Bununla birlikte, söz konusu hadisenin aynı zamanda bir Germiyan olgusunu ortaya çıkaran sürecin başında yer aldığını da not etmek yanlış olmaz. Çünkü bu savaş esnasında, esasında emri altında faaliyet göstermekte oldukları Sahib Ataoğullarını kaderlerine terk eden Germiyan Türkmenleri bağımsız bir şekilde hareket etmeye başlamış ve bir süre sonra da Alâeddin Siyavuş'u yakalayıp Selçuklulara teslim ederek kendilerine siyasallaşabilecekleri bir hareket alanı açmışlardı⁸.

Cimri vakasının yaşandığı süreçte gerçekleşen Akşehir civarındaki çatışmalarda Sahib Ataoğullarının liderleri Hasan ve Hüseyin beyler hayatlarını kaybetmiş, onların yerine Hasan Bey'in oğlu Şemseddin Mehmed Bey geçmişti. Fakat

⁶ Mehmet Ersan, *Türkiye Selçuklu Devletinin Dağılışı*, Ankara 2010, s. 113.

⁷ İbn Bibi, *Alâ'îye*, II, s. 209 vd.; Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah, *Câmiu'd-Düvel, Selçuklular Tarihi*, II, *Anadolu Selçukluları ve Beylikler*, yay. Ali Öngül, İzmir 2001, s. 119.

⁸ İbn Bibi, *Alâ'îye*, II, s. 238; Müneccimbaşı, *Câmiu'd-Düvel*, II, s. 121; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 40; Turan, *Türkiye*, s. 585-586; Alptekin, "Türkiye Selçukluları", *a.g.e.*, s. 337-339; Varlık, "Anadolu Beylikleri", *a.g.e.*, s. 488, 588-589; Ersan, *a.g.e.*, s. 120-121; Koca, "Anadolu Türk Beylikleri", *a.g.e.*, s. 719.

Beyliğin güç kaybetme süreci içerisinde olması ve Germiyanogullarının giderek artan bir iktidarın sahibi konumuna gelmeleri, onun hâkimiyet sürecinin fazla devam etmesine imkân vermedi. Bir süre önce aşiretlerinden asker temin ederek kendilerini askerî hizmetlerine aldıkları Germiyanogulları, Sahib Ataogullarına yönelik siyasî tavır takınmış durumdaydılar ve özellikle Denizli çevresi için eski efendilerine cephe açmışlardı. Denizli ve çevresi, Mehmed Bey'in beylik makamına geçmesinden sonraki yirmi yıl boyunca Germiyanogulları ile Sahib Ataogulları arasındaki hâkimiyet mücadelesinin yaşandığı saha oldu. Nitekim bu mücadeleler esnasında, 1287 yılında Sahib Ataoglu Mehmed Bey de vefat etti ve yerine oğlu Nusretuddin Ahmed Bey geçti⁹. 1314 yılında Anadolu'ya gelen Moğol valisi Emir Çoban'a itaat arz eden Türkmen beyleri içerisinde yerini aldığını gördüğümüz Ahmed Bey, kendi beyliği ile Germiyanogulları arasındaki ilişkileri düzeltmekle kalmamış, aynı zamanda rakibi konumundaki Germiyanogullarının lideri Yakup Bey'in kızı ile evlenerek ona damat da olmuştu. Bu şekilde en azından varlığını belli bir süre için garanti altına almış olsa da, bu durum son kertede beyliğin geleceği açısından kalıcı bir çözüm içermiyordu. Germiyanogullarına karşı elde edilen güvenlik durumunun başka tehlikeler durumunda bir işe yaramayacağı açıktı. Nitekim Anadolu'daki Türkmen beyliklerini birer birer ilhak etmeyi hedefleyen yeni İlhanlı valisi Timurtaş tarafından üzerine gönderilen Emir Eretna karşısında tutunamayıp kayınpederi Yakup Bey'e sığınması bu durumu açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Yine Timurtaş'ın, 1327 yılında babası Emir Çoban'ın İlhanlı hükümdarı tarafından öldürülmesi üzerine Afyon muhasarasını kaldırıp Mısır'a kaçmasından sonra Sahib Ataogullarının siyasî kimliklerini yitirerek Germiyanogulları Beyliği'nin tabiiyeti altına girmelerini ve 1340'lı yılların başında beylik topraklarının Germiyanogulları tarafından ilhak edilmesini de bu zaviyeden değerlendirmek gerekir¹⁰.

Sonuç: Germiyanogulları ile Sahib Ataogulları Arasındaki İlişkilerin Yapısı

Germiyanogulları ile Sahib Ataogulları arasındaki ilişkileri genel anlamıyla bir tâbî-metbû ilişkisi şeklinde nitelemek mümkündür. Söz konusu ilişkide ilk

⁹ Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 150; Varlık, "Anadolu Beylikleri", *a.g.e.*, s. 589; Koca, "Anadolu Türk Beylikleri" *a.g.e.*, s. 718.

¹⁰ Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 43, 151-152; Varlık, "Germiyanogulları Beyliği", *a.g.e.*, 775; Varlık, "Anadolu Beylikleri," s. 490-492, 590-591; Merçil, *Müslüman-Türk Devletleri*, s. 316; Koca, "Anadolu Türk Beylikleri", *a.g.e.*, s. 718.

dönemlerde metbû olan Sahib Ataoğulları iken, sonraki dönemlerin siyasî gelişmeleri ile bu ilişki tersyüz olmuş ve tâbî olma durumu zemin değiştirmiştir. Bu değişimin nedenini, sözü edilen iki beyliğin mevcut konumlarının doğalarında içerilmekte olan siyasallaşma potansiyellerinin sahip bulunduğu niteliklerde aramak gerekir. Nitekim adı geçen beyliklerin siyasallaşma potansiyelleri üzerine yapacağımız analitik bir düşünme pratiği, mahut değişimi aydınlığa kavuşturabilecek bazı veriler elde etmemize de imkân sağlayacaktır.

Selçukluların muktedir veziri Sahib Ata'nın oğullarına tevdi edilen bir idarî vazifenin sonucunda varlık alanına gelmiş olan Sahib Ataoğulları Beyliği, özellikle vezirin hayatta olduğu süre boyunca doğrudan merkeze bağlı bir konumda bulunuyordu. Beyliğin merkezî Selçuklu hükümeti ile olan tabiiyet bağları, son kertede Sahib Ataoğullarının siyasî geleceğini biçimlendirme noktasında belirleyici bir etkiye sahipti. Bu durum, kuşkusuz Selçuklu siyasetinin ya da daha doğru bir ifadeyle söyleyecek olursak, Sahib Ata'nın gücüne de paralel olarak bir yandan beyliğin varlığını garanti altına alan bir özellik olsa da, diğer yandan yapısal anlamda beyliğin genişleme imkânının önündeki en büyük engeli teşkil etmekteydi. Nitekim Sahib Ata'nın görevden el çektilirdiği dönemde oğullarının hâkimiyetindeki toprakların da aileden alınmış olması bu yargıyı açık bir biçimde destekler. Denilebilir ki, beyliğin siyasî varlığı Sahib Ata'nın karizmatik liderliği ile büyük ölçüde bağlantılıydı ve örneğin, onun ölümü ya da iktidarı yitirmesi durumunda kendi varlığını muhafaza edebilecek bir öz-iktidara sahip değildi. Beyliğin ikbal dönemlerinde hâkimiyeti altındaki topraklarda yaşamakta olan Germiyanlılardan askerî destek temin ediliyor olmasını ve örneğin, Cimri hadisesi esnasında yaşanan çatışmalarda bu Türk topluluğunun kendilerini yüzüstü bırakmalarından dolayı mağlup olmalarını da bu güç ve iktidar yoksunluğu bağlamında değerlendirmek mümkündür.

Sahib Ataoğullarının merkezî iktidara olan bu hayatî bağlılığına ve bağımlılığına mukabil, Germiyanlıların var olma dinamikleri daha farklı bir zemin üzerine kuruluydu. Onlar, kendilerine iktidar verilmiş muktedir bir aile olan Sahib Ataoğullarından farklı olarak, geleneksel anlamda bağımsız davranma eğilimine sahip konar-göçer Türk kütlelerine dayanmaktaydılar. Sahib Ataoğullarını kendi kaderlerine terk ettikleri çatışmalar esnasında olduğu gibi, kendileri açısından olumlu değerlendirmedikleri herhangi bir durumda başlarına buyruk davranabilme yönelimine sahiptiler. Bir başka şekilde söylemek gerekirse, temelde şu ya da bu hat üzerinden merkezî Selçuklu hükümetine bağlı olsalar da, bu bağlılık mut-

lak bir bağımlılık düzeyinde olmayıp, siyasî ya da toplumsal varlıkları doğrudan buna bağlı değildi. Nitekim Selçukluların tarih sahnesinden çekildikleri dönemde Sahib Ataoğulları gibi benzer bir kayboluşa maruz kalmayıp kendilerine yeni bir siyasal alan açabilmiş olmalarını da buna bağlamak uygun olabilir.

Germiyanoğullarının yükselişine payanda teşkil eden bir başka husus, beyliğin, siyasal anlamda bir çekim merkezi olma potansiyeliydi. Gazâ sahası olan Bizans topraklarına sınır olması ve rakibi konumundaki Sahib Ataoğullarının aksine esnek bir siyasal yapılanmaya sahip bulunması, Moğol istilasının önünden kaçarak Anadolu'nun batı kesimlerine doğru akmakta olan Türkmenler için bir menzil haline gelmesi ve konar-göçerler için adeta bir fırsatlar ülkesi olması, Germiyanoğulları tarafından hükmedilen nüfusun, dolayısıyla da gücün günden güne artmasını sağlıyordu. Nitekim Germiyanoğullarının siyasal anlamda teşkilatlı hale geldiği ve rivayetlere göre 700 kadar şehir ve kaleye hükmettiği Yakup Bey döneminden başlayarak bir yandan Aydınoğlu Mehmed Bey'in sevk ve idaresi ile Ege kıyılarına kadar uzanan sahada hâkimiyet tesis ederken¹¹, diğer yandan güneyde Göller Bölgesi, batıda Alaşehir ve Denizli'nin ötesine doğru genişleyebilmesi¹², Aydınoğulları başta olmak üzere İnanoğulları, Saruhanogulları ve Karasioğulları gibi Batı Anadolu Beyliklerini tâbiyeti altına almış olması ve hatta Bizanslılardan yıllık belirli bir miktar vergi tahsil etmeye başlaması da söz konusu gelişim potansiyelinin bir ürünü olarak görülmelidir¹³. Yine Arap coğrafyacısı el-Ömerî'nin, Türk emirlerinin en büyüğü olarak Germiyanoğlu hükümdarını işaret etmesi de bu durum ile ilgilidir¹⁴.

¹¹ Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 41-42; Varlık, "Germiyanoğulları Beyliği", *a.g.e.*, s. 775; Varlık, "Anadolu Beylikleri", *a.g.e.*, s. 488-489; Merçil, *Müslüman-Türk Devletleri*, s. 296.

¹² Koca, "Anadolu Türk Beylikleri", *a.g.e.*, s. 719.

¹³ Zeki Velidi Togan, *Umumi Türk Tarihine Giriş*, I, *En Eski Devirlerden 16. Asra Kadar*, İstanbul 1946, s. 310; M. Fuad Köprülü, *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, Ankara 2003, s. 68; Varlık, "Germiyanoğulları Beyliği", *a.g.e.*, s. 775; Varlık, "Anadolu Beylikleri", *a.g.e.*, s. 489; Merçil, *Müslüman-Türk Devletleri*, s. 296; Koca, "Anadolu Türk Beylikleri", *a.g.e.*, s. 720.

¹⁴ Varlık, "Anadolu Beylikleri", *a.g.e.*, s. 489.

KAYNAKÇA

- Alptekin, Coşkun, "Türkiye Selçukluları," *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, VIII, İlmî müşavir ve redaktör: Hakkı Dursun Yıldız, İstanbul 1992, ss. 209-405.
- Divitçioğlu, Sencer, *Meta Tarih - Ege Beylikleri*, İstanbul 2008.
- Ersan, Mehmet, *Türkiye Selçuklu Devletinin Dağılışı*, Ankara 2010.
- İbn Bibi, *El-Evâmirül-Alâ'îye Fi'l-Umuri'l-Alâ'îye*, (*Selçuk Nâme*) II, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 1996.
- Karatay, Osman, *Bey İle Büyücü*, İstanbul 2006.
- Kerimüddin Mahmud-i Aksarayî, *Müsâmeretül-Abbâr*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 2000.
- Koca, Salim, "Anadolu Türk Beylikleri," *Türkler*, VI, ed. Hasan Celal Güzel-Kemal Çiçek-Salim Koca, Ankara 2002, ss. 703-755.
- Köprülü, M. Fuad, *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, Ankara 2003.
- Merçil, Erdoğan, *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*, Ankara 1991.
- Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah, *Câmiu'd-Düvel, Selçuklular Tarihi, II, Anadolu Selçukluları ve Beylikler*, yay. Ali Öngül, İzmir 2001.
- Ocak, Ahmet Yaşar, *Babatiler İsyanı, Aleviliğin Tarihsel Altyapısı Yahut Anadolu'da İslâm-Türk Heterodoksisinin Teşekkülü*, İstanbul 2011.
- Togan, Zeki Velidî, *Umumî Türk Tarihine Giriş, I, En Eski Devirlerden 16. Asra Kadar*, İstanbul 1946.
- Turan, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 2004.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 1988.
- Varlık, Mustafa Çetin, "Germiyanogulları Beyliği," *Türkler*, VI, ed. Hasan Celal Güzel-Kemal Çiçek-Salim Koca, Ankara 2002, ss. 774-780.
- Varlık, Mustafa Çetin, "Anadolu Beylikleri," *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, VIII, İlmî müşavir ve redaktör: Hakkı Dursun Yıldız, İstanbul 1992, ss. 483-596.